

İbadetler ile ilgili sorular

1- Allah'ın Bizim İbadetimize İhtiyacı varmı ki Kur'an'da Şiddetli ve Israrla Terk Edeni Cehennem Gibi Dehşetli Bir Cezayla Tehdit Ediyor?

2- Namaz iyidir. Fakat her gün her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor

3- Birçok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor.

4. Yaptığım ibadetlerle cenneti kazanabilir miyim?

5- Hak bir olur. Nasıl böyle dört ve on iki mezhebin muhtelif ahkâmları hak olabilir?

www.risaleokul.com

1. Allah'ın bizim ibadetimize ihtiyacı var mı ki Kur'ân'da şiddetli ve ısrarla terk edeni cehennem gibi dehşetli bir cezayla tehdit ediyor?

Birinci Sual: Çok tembellerden ve târik-üs salâtlardan işitiyoruz; diyorlar ki: Cenab-ı Hakk'ın bizim ibadetimize ne ihtiyacı var ki, Kur'ânda çok şiddet ve ısrar ile ibadeti terk edeni zecredip Cehennem gibi dehşetli bir ceza ile tehdit ediyor. İtidalli ve istikametli ve adaletli olan ifade-i Kur'âniyeye nasıl yaklaşıyor ki, ehemmiyetsiz bir cüz'î hataya karşı, nihayet şiddeti gösteriyor?

Elcevap: Evet Cenab-ı Hak senin ibadetine, belki hiçbir şeye muhtaç değil. Fakat sen ibadete muhtaçsın, manen hastasın. İbadet ise, manevî yaralarına tiryaklar hükmünde olduğunu çok risalelerde isbat etmişiz. Acaba bir hasta, o hastalık hakkında, şefkatli bir hekimin ona nâfi' ilâçları içirmek hususunda ettiği ısrara mukabil, hekime dese: "Senin ne ihtiyacın var, bana böyle ısrar ediyorsun?" Ne kadar manasız olduğunu anlarsın.

Amma Kur'ânın, terk-i ibadet hakkında şiddetli tehdidatı ve dehşetli cezaları ise; nasıl ki bir padişah, raiyetinin hukukunu muhafaza etmek için; âdi bir adamın, raiyetinin hukukuna zarar veren bir hatasına göre, şiddetli cezaya çarpar. Öyle de; ibadeti ve namazı terk eden adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in raiyeti hükmünde olan mevcudatın hukukuna ehemmiyetli bir tecavüz ve manevî bir zulüm eder. Çünkü mevcudatın kemalleri, Sâni'a müteveccih yüzlerinde tesbih ve ibadet ile tezahür eder. İbadeti terk eden, mevcudatın ibadetini görmez ve göremez, belki de inkâr eder. O vakit ibadet ve tesbih noktasında yüksek makamda bulunan ve her biri birer mektub-u Samedanî ve birer âyine-i esma-i Rabbaniye olan mevcudatı; âlî makamlarından tenzil

ettiğinden ve ehemmiyetsiz, vazifesiz, camid, perişan bir vaziyette telakki ettiğinden, mevcudatı tahkir eder; kemalâtını inkâr ve tecavüz eder.

Evet, herkes, kâinatı kendi âyinesiyle görür. Cenab-ı Hak insanı kâinat için bir mikyâs, bir mizan suretinde yaratmıştır. Her insan için, bu âlemden hususî bir âlem vermiş. O âlemin rengini, o insanın itikad-ı kalbîsine göre gösteriyor. Meselâ; gayet me'yus ve matemli olarak ağlayan bir insan, mevcudatı ağlar ve me'yus suretinde görür; gayet sürurlu ve neş'eli, müjdeli ve kemal-i neş'esinden gülen bir adam, kâinatı neş'eli, güler gördüğü gibi; mütefekkirane ve ciddî bir surette ibadet ve tesbih eden adam, mevcudatın hakikaten mevcut ve muhakkak olan ibadet ve tesbihatlarını bir derece keşfeder ve görür. Gafletle veya inkârla ibadeti terk eden adam; mevcudatı, hakikat-ı kemalâtına tamamiyle zıt ve muhalif ve hata bir surette tevehhüm eder ve manen onların hukukuna tecavüz eder.

Hem o târik-üs salât, kendi kendine mâlik olmadığı için, kendi mâlikinin bir abdi olan kendi nefsine zulmeder. Onun maliki, o abdinin hakkını, onun nefsi emmaresinden almak için, dehşetli tehdid eder. Hem netice-i hilkatı ve gaye-i fıtratı olan ibadeti terk ettiğinden, hikmet-i İlahiye ve meşiet-i Rabbanîyeye karşı bir tecavüz hükmüne geçer. Onun için cezaya çarpılır.

Elhasıl: İbadeti terk eden, hem kendi nefsine zulmeder; -nefsi ise, Cenab-ı Hakk'ın abdi ve memluküdür- hem kâinatın hukuk-u kemalâtına karşı bir tecavüz, bir zulümdür. Evet, nasıl ki küfür, mevcudata karşı bir tahkirdir; terk-i ibadet dahi, kâinatın kemalâtını bir inkârdır. Hem hikmet-i İlahiyeye karşı bir tecavüz olduğundan, dehşetli tehdide, şiddetli cezaya müstehak olur.

İşte bu istihkakı ve mezkûr hakikati ifade etmek için, Kur'ân-ı Mu'ciz-ül Beyan mu'cizane bir surette o şiddetli tarz-ı ifadeyi ihtiyar ederek, tam tamına hakikat-ı belâgat olan mutabık-ı mukteza-yı hale mutabakat ediyor.

23.Lema – Hâtime – syf 444

2. Namaz iyidir. Fakat hergün hergün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1 إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: "Namaz iyidir. Fakat her gün her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor."

O zatın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İşittim ki, aynı sözleri söylüyor ve ona baktım gördüm ki; tembellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım: O zât o sözü, bütün nüfus-u emmarenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir. O zaman ben dahi dedim: "Madem nefsim emmaredir. Nefsini ıslah etmeyen, başkasını ıslah edemez. Öyle ise, nefsimden başlarım."

Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkep içinde, tembellik döşeğinde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil "beş ikaz"ı benden işit.

Birinci ikaz: Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedî midir! Hiç kat'î senedin var mı ki, gelecek seneye belki yarına kadar kalacaksın? Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir. Keyif için, ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun. Eğer anlasa idin ki, ömrün azdır hem faidesiz gidiyor. Elbette onun yirmi dörtten birisini, hakikî bir hayat-ı ebediyenin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarf etmek; usanmak şöyle dursun, belki ciddî bir iştiyak ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.

1. Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Şüphesiz namaz, müminler üzerine belli vakitler için farz olarak yazılmıştır. (Nisâ

İkinci ikaz: Ey şikem-perver nefsim! Acaba her gün her gün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu? Madem vermiyor; çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden, usanç değil belki telezzüz ediyorsun. Öyle ise: Hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve latife-i Rabbaniyemin hava-yı nesimini cezb ve celbeden namaz dahi, seni usandırmamak gerektir.

Evet, nihayetsiz teessürat ve elemlere maruz ve müptela ve nihayetsiz telezzüzata ve emellere meftun ve pürsevdâ bir kalbin kut ve kuvveti; her şeye kadir bir Rahîm-i Kerim'in kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir.

Evet, şu fâni dünyada kemal-i süratle vaveylâ-yı firakı koparan giden ekser mevcudatla alâkadar bir ruhun âb-ı hayatı ise; her şeye bedel bir Mabud-u Bâkî'nin, bir Mahbub-u Sermedî'nin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir.

Evet, fitraten ebediyeti isteyen ve ebed için halk olunan ve ezeli ve ebedî bir zâtın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letafetli bulunan zîşuur bir sırr-ı insanî, zînur bir latife-i Rabbaniye; şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulümatlı ve boğucu olan ahval-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.

Üçüncü ikaz: Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini ve namazın meşakkatini ve musibet zahmetini, bugün düşünüp muzdarib olmak, hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini ve namaz hizmetini ve musibet elemi, bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır?

Şu sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde; o tutar mühim bir kuvvetini sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflştırır. Hem sol cenahta düşmanın askeri yok iken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir, "Ateş et!" emrini verir. Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder; tarümar eder.

Evet, buna benzersin. Çünkü geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalbolmuş; elemi gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, keramete iltihak ve meşakkati, sevaba inkılab etmiş. Öyle ise ondan usanç almak değil, belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devama ciddî bir gayret almak lâzım gelir. Gelecek günler ise madem gelmemişler. Şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek; aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün düşünüp bağırıp çağırarak gibi bir divaneliktir.

Madem hakikat böyledir. Âkıl isen, ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün ve onun bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvî bir hizmete sarf ediyorum, de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılâp eder.

İşte ey sabırsız nefsim! Sen üç sabır ile mükellefsin. Birisi: Taat üstünde sabırdır. Birisi: Masiyetten sabırdır. Diğeri: Musibete karşı sabırdır. Aklın varsa, şu üçüncü ikazdaki temsilde görünen hakikati rehber tut. Merdane "Ya Sabur" de, üç sabrı omzuna al. Cenab-ı Hakk'ın sana verdiği sabır kuvvetini eğer yanlış yolda dağıtmazsan, her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir ve o kuvvetle dayan.

Dördüncü ikaz: Ey sersem nefsim! Acaba şu vazife-i ubudiyet neticesiz midir, ücreti az mıdır ki, sana usanç veriyor? Hâlbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni

korkutsa, akşama kadar seni çalıştırır ve fütursuz çalışırsın. Acaba bu misafirhane-i dünyada aciz ve fakir kalbine kut ve gına ve elbette bir menzilin olan kabrinde gıda ve ziya ve herhalde mahkemen olan Mahşer'de senet ve berat ve ister istemez üstünden geçilecek Sırat Köprüsü'nde nur ve burak olacak bir namaz, neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır?

Bir adam sana yüz liralık bir hediye vaat etse, yüz gün seni çalıştırır. Hulfulvaat edebilir o adama itimat edersin, fütursuz işlersin. Acaba hulfulvaat hakkında muhal olan bir zât, Cennet gibi bir ücreti ve saadet-i ebediye gibi bir hediye sana vaat etse, pek az bir zamanda, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse; sen hizmet etmezsen veya isteksiz, suhre gibi veya usançla, yarım yamalak hizmetinle onu vaadinde ittiham ve hediyesini istihfaf etsen, pek şiddetli bir tedibe ve dehşetli bir tazibe müstehak olacağını düşünmüyor musun? Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde; Cehennem gibi bir haps-i ebedînin havfı, en hafif ve latif bir hizmet için sana gayret vermiyor mu?

Beşinci ikaz: Ey dünyaperest nefsim! Acaba ibadetteki füturun ve namazdaki kusurun meşagil-i dünyeviye'nin kesretinden midir veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki, bütün vaktini ona sarf ediyorsun!

Sen istidat cihetiyle bütün hayvanatın fevkinde olduğunu ve hayat-ı dünyeviye'nin levazımâtını tedarikte iktidar cihetiyle, bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun. Bundan neden anlamıyorsun ki, vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil; belki hakikî bir insan gibi, hakikî bir hayat-ı daime için sa'y etmektir.

Bununla beraber meşagil-i dünyeviye dediğin, çoğu

sana ait olmayan ve fuzuli bir surette karıştığın ve karıştırdığın malayani meşgalelerdir. En elzemini bırakıp, güya binler sene ömrün var gibi en lüzumsuz malûmat ile vakit geçiriyorsun. Meselâ: Zühal'in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır ve Amerika tavukları ne kadardır? gibi kıymetsiz şeylerle kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya kozmoğrafya ilminden ve istatistikçi fenninden bir kemal alıyorsun.

Eğer desen: "Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir."

Öyle ise ben de sana derim ki: Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan; sonra biri gelse, dese ki: "Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın." Sen ona: "Yok, gelmem. Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak" desen; ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin.

Aynen onun gibi; sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz namazı terk etsen, bütün sa'yin semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan namaza sarf etsen; o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı ahiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki maden-i manevî bulursun:

Birinci maden: Bütün bağındaki yetiştirdiğin -çiçekli olsun, meyveli olsun- her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyet ile, bir hisse alıyorsun.

İkinci maden: Hem bu bağdan çıkan mahsulâtтан kim

yese -hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şart ile ki: Sen, Rezzak-ı Hakikî namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve onun malını, onun mahlûkatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte bak, namazı terk eden ne kadar büyük bir hasaret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa'ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflas eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. "Neme lâzım" der. "Ben zâten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?" diyecek, kendini tenbelliğe atacak. Fakat evvelki adam der: "Daha ziyade ibadetle beraber sa'y-i helâle çalışacağım. Tâ, kabrime daha ziyade ışık göndereceğim âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim."

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise senin elinde senet yok ki, ona malıksın. Öyle ise hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil. Lâakal günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, hakikî istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccadeye at.

Hem bil ki: Her yeni gün, sana hem herkese, bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan, senin o günkü âlemin zulümatlı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde âlem-i misalde şahadet eder. Zira herkesin, her günde, şu âlemden bir mahsus âlemi var.

Hem o âlemin keyfiyeti, o adamın kalbine ve ameline tabidir. Nasıl ki âyinende görünen muhteşem bir saray, âyinenin rengine bakar. Siyah ise, siyah görünür. Kırmızı ise, kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O âyine şişesi

düzgün ise, sarayı güzel gösterir. Düzgün değil ise, çirkin gösterir. En nazik şeyleri kaba gösterdiği misillü; sen kalbinle, aklınla, amelinle, gönlünle, kendi âleminin şeklini değiştirirsin. Ya aleyhinde, ya lehinde şahadet ettirebilirsin. Eğer namazı kılsan, o namazın ile o âlemin Sâni'-i Zülcelal'ine müteveccih olsan; birden, sana bakan âlemin tenevvür eder. Âdeta namazın bir elektrik lâmbası ve namaza niyetin, onun düğmesine dokunması gibi, o âlemin zulümatını dağıtır ve o hercümerc-i dünyeviyedeki karmakarışık perişanîyet içindeki tebeddülât ve harekât, hikmetli bir intizam ve manidar bir kitabet-i kudret olduğunu gösterir. ¹ **اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** ayet-i pürenvarından bir nuru, senin kalbine serper. Senin o günkü âlemini, o nurun in'ikâsıyla ışıklandırır. Senin lehinde nuraniyetle şahadet ettirir.

Sakin deme: "Benim namazım nerede, şu hakikat-ı namaz nerede?" Zira bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi, kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmal ve tafsil ile olduğu gibi; senin ve benim gibi bir âminin -velev hissetmezse- namazı, büyük bir velinin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikatten bir sırrı vardır -velev şuurun taalluk etmezse-. Fakat derecata göre inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar ne kadar meratip bulunur. Öyle de: Namazın derecatında da daha fazla meratip bulunabilir. Fakat bütün o meratipte, o hakikat-ı nuraniyenin esası bulunur.

² **اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ قَالَ الصَّلَاةَ عِمَادَ الدِّينِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ**

21. Söz – syf 424

-
1. Allah göklerin ve yerin nurudur. (Nur Sûresi: 35.)
 2. Allah'ım! "Namaz dinin direğidir" (Tirmizî, İmân: 8; İbn-i Mâce, Fiten: 12; Müsned, 5:231, 237) buyuran Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâma ve onun bütün âl ve ashâbına salât ü selâm eyle.
-

3. Birçok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor.

Beşinci Nokta: İman duayı bir vesile-i kat'iyye olarak iktiza ettiği ve fıtrat-ı insaniye, onu şiddetle istediği gibi; Cenab-ı Hak dahi "Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?" mealinde ¹ قُلْ مَا يَعْزُبُ عَنْكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ ferman ediyor. Hem ² ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ emrediyor.

Eğer desen: "Bir çok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor. Halbuki, âyet umumîdir.. her duaya cevap var ifade ediyor.

Elcevap: Cevap vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır. Her dua için cevap vermek var; fakat kabul etmek, hem ayn-ı matlubu vermek Cenab-ı Hakk'ın hikmetine tâbi'dir. Meselâ: Hasta bir çocuk çağırır: "Ya Hekim! Bana bak." Hekim: "Lebbeyk" der.. "Ne istersin?" cevap verir. Çocuk: "Şu ilâc ver bana" der. Hekim ise; ya aynen istediğini verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir, yahut hastalığına zarar olduğunu bilir, hiç vermez. İşte Cenab-ı Hak, Hakîm-i Mutlak hazır, nazır olduğu için, abdin duasına cevap verir. Vahşet ve kimsesizlik dehşetini, huzuruyla ve cevabıyla ünsiyete çevirir. Fakat insanın hevaperestane ve heveskârane tahakkümüyle değil, belki hikmet-i Rabbaniyenin iktizasıyla ya matlubunu veya daha evlâsını verir veya hiç vermez.

Hem, dua bir ubudiyettir. Ubudiyet ise semeratı uhreviyedir. Dünyevî maksatlar ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksatlar, gayeleri değil. Meselâ: Yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir. Yoksa o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için

1- Furkan Sûresi: 77.

2- Bana duâ edin, size cevap vereyim. (Mü'min Sûresi: 60.)

değildir. Eğer sırf o niyet ile olsa; o dua, o ibadet hâlis olmadığından kabule lââyık olmaz. Nasıl ki güneşin gurubu, akşam namazının vaktidir. Hem Güneş'in ve Ay'ın tutulmaları, küsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani gece ve gündüzün nurani ayetlerinin nikablanmasıyla bir azamet-i İlahiyeyi ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak ibadını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, (açılması ve ne kadar devam etmesi, müneccim hesabıyla muayyen olan) Ay ve Güneş'in husuf ve küsuflarının inkişafı için değildir.

Aynı onun gibi; yağmursuzluk dahi, yağmur namazının vaktidir. Ve belıyyelerin istilas ve muzır şeylerin tasallutu, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki; insan o vakitlerde aczini anlar, dua ile niyaz ile Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına iltica eder. Eğer dua çok edildiği halde belıyyeler def olunmazsa denilmeyecek ki: "Dua kabul olmadı." Belki denilecek ki: "Duanın vakti, kaza olmadı." Eğer Cenab-ı Hak fazl u keremiyle belayı ref etse; nurun alâ nur.. o vakit dua vakti biter, kaza olur. Demek dua, bir sırr-ı ubudiyettir.

Ubudiyet ise, hâlisen livechillah olmalı. Yalnız aczini izhar edip, dua ile ona iltica etmeli. Rububiyetine karışmamalı. Tedbiri ona bırakmalı. Hikmetine itimat etmeli. Rahmetini ittiham etmemeli.

23. Söz – 5.Nokta – syf 505

Duanın kabulü iki şekilde olur

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Dua-yı kavli-i ihtiyarînin makbuliyeti, iki cihetledir. Ya aynı matlubu ile makbul olur veyahut daha evlâsı verilir.

Meselâ: Birisi kendine bir erkek evlat ister. Cenab-ı Hak, Hazret-i Meryem gibi bir kız evlâdını veriyor. "Duası

kabul olunmadı" denilmez. "Daha evlâ bir surette kabul edildi" denilir. Hem bazen kendi dünyasının saadeti için dua eder. Duası âhiret için kabul olunur. "Duası reddedildi" denilmez, belki "Daha enfa' bir surette kabul edildi" denilir. Ve hakeza...

Madem Cenab-ı Hak Hakîm'dir; biz ondan isteriz, o da bize cevap verir. Fakat hikmetine göre bizimle muamele eder. Hasta, tabibin hikmetini ittiham etmemeli. Hasta bal ister; tabib-i hâzık, sıtması için sulfato verir. "Tabip beni dinlemedi" denilmez. Belki âhüfzârını dinledi, işitti, cevap da verdi; maksudun iyisini yerine getirdi.

Duanın en güzel neticesi

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Duanın en güzel, en latif, en leziz, en hazır meyvesi, neticesi şudur ki: Dua eden adam bilir ki, birisi var ki; onun sesini dinler, derdine derman yetiştirir, ona merhamet eder. Onun kudret eli her şeye yetiştir. Bu büyük dünya hanında o yalnız değil; bir Kerim zat var, ona bakar, ünsiyet verir. Hem onun hadsiz ihtiyacatını yerine getirebilir ve onun hadsiz düşmanlarını def edebilir bir zâtın huzurunda kendini tasavvur ederek, bir ferah, bir inşirah duyup, dünya kadar ağır bir yükü üzerinden atıp **عَلَّمَ رَبِّ الْعَالَمِينَ** der.

Eğer vermek istemeseydi, istemek vermezdi.

BEŞİNCİ NÜKTE: Dua, ubudiyetin ruhudur ve halis bir imanın neticesidir. Çünkü dua eden adam, duası ile gösteriyor ki: Bütün kâinata hükmeden birisi var ki; en küçük işlerime ıttıla'ı var ve bilir, en uzak maksatlarımı yapabilir, benim her halimi görür, sesimi işitir. Öyle ise; bütün mevcudatın bütün seslerini işitiyor ki, benim sesimi de işitiyor. Bütün o şeyleri o

1- Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun. (Fatiha Sûresi: 2.)

yapıyor ki, en küçük işlerimi de ondan bekliyorum, ondan istiyorum. İşte duanın verdiği halis tevhidin genişliğine ve gösterdiği nur-u imanın halâvet ve safîliğine bak,°

¹ قُلْ مَا يَعْبُوا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاكُمْ

² وَ قَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ

اگر نَه خَوَاهِي دَادُ نَه دَادِي خَوَاهُ denildiği gibi: Eğer vermek istemeseydi, istemek vermezdi.

1- "De ki: Eğer duanız olmasa Rabbim katında ne ehemmiyetiniz var?" Furkan Sûresi: 25:77.

2- "Rabbiniz buyurdu ki: Bana dua edin, size cevap vereyim."
Mü'min Sûresi: 40:60.

4- Yaptığım ibadetlerle cenneti kazanabilir miyim?

Ey nefis! Ubudiyet, mukaddeme-i mükâfat-ı lâhika değil, belki netice-i nimet-i sâbıkadır. Evet biz ücretimizi almışız. Ona göre hizmetle ve ubudiyetle muvazzafız.

Çünkü ey nefis! Hayr-ı mahz olan vücudu sana giydiren Hâlık-ı Zülcelal, sana iştihâlî bir mide verdiğinden Rezzak ismiyle bütün matumatı bir sofrâ-i nimet içinde senin önüne koymuştur. Sonra sana hassasiyetli bir hayat verdiğinden, o hayat dahi bir mide gibi rızık ister. Göz, kulak gibi bütün duyguların, eller gibidir ki, rûy-i zemin kadar geniş bir sofrâ-i nimeti, o ellerin önüne koymuştur. Sonra manevî çok rızık ve nimetler isteyen insaniyeti sana verdiğinden, âlem-i mülk ve melekût gibi geniş bir sofrâ-i nimet, o mide-i insaniyetin önüne ve aklın eli yetiyecek nispette sana açmıştır. Sonra nihayetsiz nimetleri isteyen ve hadsiz rahmetin meyveleriyle tegaddi eden ve insaniyet-i kübra olan İslâmiyeti ve imanı sana verdiğinden, daire-i mümkinat ile beraber esma-i hüsnâ ve sıfât-ı mukaddesenin dairesine şamil bir sofrâ-i nimet ve saadet ve lezzet sana fethetmiştir. Sonra imanın bir nuru olan muhabbeti sana vermekle, gayr-ı mütenahî bir sofrâ-i nimet ve saadet ve lezzet sana ihsan etmiştir. Yani, cismaniyyetin itibariyle küçük, zaîf, âciz, zelil, mukayyet, mahdut bir cüz'sün. Onun ihsanıyla cüz'î bir cüz'den, küllî bir küll-ü nurani hükmüne geçtin. Zira hayatı sana vermekle, cüz'iyetten bir nevi külliyete ve insaniyeti vermekle hakikî külliyete ve İslâmiyeti vermekle ulvî ve nurani bir külliyete ve marifet ve muhabbeti vermekle muhit bir nura seni çıkarmış.

İşte ey nefis! Sen bu ücreti almışsın. Ubudiyet gibi lezzetli, nimetli, rahatlı, hafif bir hizmetle mükellefsin. Hâlbuki buna da tembellik ediyorsun. Eğer yarım yamalak

yapsan da, güya eski ücretleri kâfi gelmiyormuş gibi, çok büyük şeyleri mütehakimane istiyorsun. Ve hem "Niçin duam kabul olmadı" diye nazlanıyorsun. Evet, senin hakkın naz değil, niyazdır. Cenab-ı Hak Cennet'i ve saadet-i ebediye'yi, mahz-ı fazl ve keremiyle ihsan eder. Sen, daima rahmet ve keremine iltica et. Ona güven ve şu fermanı dinle:

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ¹

Eğer desen: "Şu küllî hadsiz nimetlere karşı nasıl şu mahdut ve cüz'î şükürümle mukabele edebilirim?"

Elcevap: Küllî bir niyetle, hadsiz bir itikat ile...

Meselâ: Nasıl ki bir adam beş kuruş kıymetinde bir hediye ile bir padişahın huzuruna girer ve görür ki, her biri milyonlara değer hediyeler, makbul adamlardan gelmiş, orada dizilmiş. Onun kalbine gelir: "Benim hediyem hiçtir, ne yapayım?" Birden der: "Ey seyyidim! Bütün şu kıymetdar hediyeleri kendi namıma sana takdim ediyorum. Çünkü sen onlara lâıyıksın. Eğer benim iktidarım olsaydı, bunların bir mislini sana hediye ederdim." İşte hiç ihtiyacı olmayan ve raiyetinin derece-i sadakat ve hürmetlerine alâmet olarak hediyelerini kabul eden o padişah, o biçarenin o büyük ve küllî niyetini ve arzusunu ve o güzel ve yüksek itikat liyakatını, en büyük bir hediye gibi kabul eder.

Aynen öyle de: Âciz bir abd, namazında "Ettahiyyatü lillah" der. Yani: Bütün mahlûkatın hayatlarıyla sana takdim ettikleri hediye-i ubudiyetlerini, ben kendi hesabıma, umumunu sana takdim ediyorum. Eğer elimden gelseydi, onlar kadar tahiyeler sana takdim edecektim. Hem sen

1. Onlara söyle ki, ancak Allah'ın lütfuyla ve rahmetiyle ferahlansınlar. Bu, onların dünyada toplayıp durduklarından daha hayırlıdır. (Yûnus Sûresi: 58.)

onlara, hem daha fazlasına lâyiksin. İşte şu niyet ve itikat, pek geniş bir şükr-ü küllîdir. Nebatatın tohumları ve çekirdekleri, onların niyetleridir.

Hem meselâ: Kavun, kalbinde nüveler suretinde bin niyet eder ki, "Ya Hâlıkım! Senin esma-i hüsnanın nakışlarını yerin birçok yerlerinde ilân etmek isterim." Cenab-ı Hak gelecek şeylerin nasıl geleceklerini bildiği için, onların niyetlerini bilfiil ibadet gibi kabul eder. "Mü'minin niyeti, amelinden hayırlıdır." Şu sırra işaret eder. Hem

سُبْحَانَكَ وَ بِحَمْدِكَ عَدَدَ خَلْقِكَ وَ رِضَاءِ نَفْسِكَ
وَ زِينَةِ عَرْشِكَ وَ مِدَادِ كَلِمَاتِكَ وَ نَسِيحِكَ بِجَمِيعِ
تَسْبِيحَاتِ أَنْبِيَائِكَ وَ أَوْلِيَائِكَ وَ مَلَائِكَتِكَ¹

gibi hadsiz adetle tesbih etmenin hikmeti şu sırdan anlaşılır. Hem nasıl bir zabıt, bütün neferatının yekûn hizmetlerini kendi namına padişaha takdim eder. Öyle de: Mahlûkata zabıtlık eden ve hayvanat ve nebatata kumandanlık yapan ve mevcudat-ı arziyeye halifelik etmeye kabil olan ve kendi hususî âleminde kendini herkese vekil telakki eden insan,

² اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اِيَّاكَ نَسْتَعِينُ der. Bütün halkın ibadetlerini ve istianelerini, kendi namına Mabud-u Zülcelal'e takdim eder.

Hem³ سُبْحَانَكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ جَمِيعِ مَخْلُوقَاتِكَ وَ بِالسَّيِّئَةِ جَمِيعِ مَصْنُوعَاتِكَ der. Bütün mevcudatı kendi hesabına söylettirir. Hem

1- Mahlûkatının sayısınca, Zâtına lâyık şekilde, Arşının ağırlığıınca, kelimelerinin mürekkebi miktarınca hamd ederek Seni her türlü kusur ve noksandan tenzih ederiz. Bütün peygamberlerinin, evliyâlarının ve meleklerinin tesbihâtıyla Seni tesbih ederiz.

2- Ancak Sana kulluk eder, ancak Senden yardım isteriz. (Fâtiha Sûresi: 5.)

3- Bütün mahlûkatının bütün tesbihâtıyla ve bütün masnuâtının dilleriyle Seni tesbih ederiz.

¹ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ ذَرَّاتِ الْكَائِنَاتِ وَ مَرَكَّبَاتِهَا¹ der. Her şey namına bir salâvat getirir. Çünkü her şey, Nur-u Ahmedî (A.S.M.) ile alâkadardır. İşte tesbihatta, salâvatlarda hadsiz adetlerin hikmetini anla.

24. Söz – 5. dal – 2. meyve –syf 574

1- Allahım! Kâinatın zerreleri ve onlardan mürekkebe varlıkların adedince Muhammed'e rahmet eyle.

5- Hak bir olur. Nasıl böyle dört ve on iki mezhebin muhtelif ahkâmları hak olabilir?

Asırlara göre şeriatlar değişir; belki, bir asırda kavimlere göre ayrı ayrı şeriatlar, peygamberler gelebilir ve gelmiştir. Hâtemü'l-Enbiyâdan sonra, Şeriat-ı Kübrâsı her asırda, her kavme kâfi geldiğinden, muhtelif şeriatlara ihtiyaç kalmamıştır. Fakat teferruatta bir derece ayrı ayrı mezheplere ihtiyaç kalmıştır.

Evet, nasıl ki mevsimlerin değişmesiyle elbiseler değişir, mîzaçlara göre ilâçlar tebeddül eder; öyle de, asırlara göre şeriatlar değişir, milletlerin istidadına göre ahkâm tahavvül eder. Çünkü ahkâm-ı şer'iyenin teferruat kısmı ahval-i beşeriye bakar, ona göre gelir, ilâç olur.

Enbiya-i sâlîfe zamanında tabakât-ı beşeriye birbirinden çok uzak ve seciyeleri hem bir derece kaba, hem şiddetli ve efkârca iptidâî ve bedeviyete yakın olduğundan, o zamandaki şeriatlar, onların haline muvafık bir tarzda, ayrı ayrı gelmiştir. Hatta bir kıtada, bir asırda ayrı ayrı peygamberler ve şeriatlar bulunurmuş. Sonra, ahirzaman Peygamberinin gelmesiyle, insanlar, güyâ iptidâî derecesinden idâdiye derecesine terakkî ettiğinden, çok inkılâbat ve ihtilat ile, akvâm-ı beşeriye bir tek ders alacak, bir tek muallimi dinleyecek, bir tek şeriatla amel edecek vaziyete geldiğinden, ayrı ayrı şeriatlara ihtiyaç kalmamıştır, ayrı ayrı muallime de lüzum görülmemiştir. Fakat tamamen bir seviyeye gelmediğinden ve bir tarz-ı hayat-ı içtimaiyede gitmediğinden, mezhepler taaddüt etmiştir. Eğer beşerin ekseriyet-i mutlakası bir mekteb-i âlinin talebesi gibi, bir tarz-ı hayat-ı içtimaiyeyi giyse, bir seviyeye girse, o vakit mezhepler tevhit edilebilir. Fakat bu hal-i âlem, o hale müsaade etmediği gibi, mezahib de bir olmaz.

Eğer desen: "Hak bir olur. Nasıl böyle dört ve on iki mezhebin muhtelif ahkâmları hak olabilir?"

Elcevap: Bir su, beş muhtelif mizaçlı hastalara göre nasıl beş hüküm alır, şöyle ki: Birisine, hastalığının mizacına göre, su, ilâçtır; tıbben vaciptir. Diğer birisine, hastalığı için zehir gibi muzırdır; tıbben ona haramdır. Diğer birisine, az zarar verir; tıbben ona mekruhtur. Diğer birisine, zararsız menfaat verir; tıbben ona sünnettir. Diğer birisine, ne zarardır, ne menfaattir, afiyetle içsin; tıbben ona mubahtır. İşte hak burada taaddüt etti. Beşi de haktır. Sen diyebilir misin ki, "Su yalnız ilâçtır, yalnız vâcibdir, başka hükmü yoktur"?

İşte bunun gibi, ahkâm-ı İlâhiye, mezheplere, hikmet-i İlâhiyenin sevkiyle ittiba edenlere göre değişir; hem, hak olarak değişir ve her birisi de hak olur, maslahat olur. Meselâ, hikmet-i İlâhiyenin tensibiyle İmam-ı Şafiîye ittiba eden, ekser itibârîyle Hanefîlere nispeten köylülüğe ve bedevîliğe daha yakın olup, cemaati bir tek vücut hükmüne getiren hayat-ı içtimâiye de nakıs olduğundan, her biri bizzat dergâh-ı Kadiü'l-Hâcâtta kendi derdini söylemek ve hususi matlubunu istemek için, imam arkasında Fatihayı birer birer okuyorlar. Hem, ayn-ı hak ve mahz-ı hikmettir. İmam-ı âzama ittiba edenler ekseriyet-i mutlaka itibârîyle, İslâmî hükümetlerin ekserîsi o mezhebi iltizam etmesiyle, medeniyete, şehirliliğe daha yakın ve hayat-ı içtimâiyyeye müstait olduğundan, bir cemaat bir şahıs hükmüne girip, birtek adam umum nâmına söyler; umum, kalben onu tasdik ve rabt-ı kalp edip-onun sözü umumun sözü hükmüne geçtiğinden, Hanefî mezhebine göre imam arkasında Fâtiha okunmaz. Okunmaması ayn-ı hak ve mahz-ı hikmettir.

Hem meselâ, madem şariat tabiatın tecavüzatına set çekmekle onu tadil edip nefis-i emmareyi terbiye eder; elbette, ekser etbâ köylü ve nim bedevi ve amelelikle meşgul olan

Şâfiî mezhebine göre, "Kadına temas ile abdest bozulur, az bir necâset zarar verir." Ekseriyet itibârıyla hayat-ı içtimâiyeye giren, nim medenî şeklini alan insanlar ittiba ettikleri mezheb-i Hanefîye göre, "Mess-i nisvan abdesti bozmaz, bir dirhem kadar necasete fetva var."

İşte, bir amele ile bir efendiyi nazara alacağız. Amele, tarz-ı maişet itibârıyla, ecnebi kadınlarla ihtilâta, temasa ve bir ocak yanında oturmaya ve mülevves şeylerin içine karışmaya müptela olduğundan, sanat ve maişet itibârıyla, tabiat ve nefsi emmaresi meydanı boş bulup tecavüz edebilir. Onun için, şariat onların hakkında, o tecavüzata set çekmek için, "Abdest bozulur, temas etme; namazını iptal eder, bulaşma" manevî kulağında bir sadâ-i semavî çınlattırır. Amma, o efendi, namuslu olmak şartıyla, âdât-ı içtimâiyesi itibârıyla, ahlâk-ı umumiye nâmına, ecnebî kadınlara temasa müptela değil, mülevves şeylerle nezâfet-i medeniye nâmına kendini o kadar bulaştırmaz. Onun için, şariat, mezheb-i Hanefî namıyla ona şiddet ve azimet göstermemiş, ruhsat tarafını gösterip hafifletmiştir. "Elin dokunmuş ise, abdestin bozulmaz; hicap edip, kalabalık içinde su ile istinca etmemenin zararı yoktur, bir dirhem kadar fetva vardır" der, onu vesveseden kurtarır.

İşte, denizden iki katre, sana misal. Onlara kıyas et. Mizan-ı Şa'rânî mizanıyla, şariat mizanlarını bu suretle muvazene edebilirsen, et.

27. Söz –Hatime – syf 787

